

ĐỘT PHÁ PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO TRONG NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI ĐÁP ỨNG YÊU CẦU NHIỆM VỤ BẢO VỆ TỔ QUỐC HIỆN NAY

Thiếu tướng, TS. Phùng Thị Phú

Cục Quân huấn - Nhà trường, Bộ Tổng Tham mưu Quân đội nhân dân Việt Nam

Email: phuphung16121612@gmail.com.

Tóm tắt: Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo (AI) đang tạo ra những thay đổi sâu sắc đối với giáo dục, công tác giáo dục và đào tạo trong các nhà trường Quân đội cần được đổi mới mạnh mẽ nhằm đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại. Bài báo sử dụng phương pháp nghiên cứu tài liệu, phân tích, tổng hợp và hệ thống hóa để làm rõ cơ sở chính trị, cơ sở lý luận của việc đột phá phát triển giáo dục trong các nhà trường Quân đội trên cơ sở các quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng. Trên cơ sở đánh giá những yêu cầu mới đối với giáo dục quân sự, bài báo đề xuất mô hình “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội” cùng các giải pháp trọng tâm về đổi mới quản trị giáo dục, phát triển đội ngũ nhà giáo, đổi mới chương trình đào tạo, đẩy mạnh chuyển đổi số và ứng dụng AI, phát triển nghiên cứu khoa học và hợp tác quốc tế. Những giải pháp này góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo, xây dựng nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Từ khóa: Giáo dục và đào tạo, nhà trường Quân đội, chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo, nguồn nhân lực chất lượng cao, Quân đội nhân dân Việt Nam, bảo vệ Tổ quốc.

Nhận bài: 15/7/2026; Biên tập: 16/7/2026; Phản biện: 20/7/2026; Duyệt đăng: 25/7/2026.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo (AI) đang làm thay đổi sâu sắc phương thức tổ chức và quản trị giáo dục, yêu cầu phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao trở thành nhân tố quyết định năng lực cạnh tranh và sức mạnh của mỗi quốc gia. Đối với Việt Nam, giáo dục và đào tạo tiếp tục được Đảng xác định là quốc sách hàng đầu, là động lực quan trọng để thực hiện mục tiêu phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc trong kỷ nguyên mới.

Đối với Quân đội nhân dân Việt Nam, giáo dục và đào tạo giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức trong sáng, trình độ chuyên môn cao và năng lực làm chủ vũ khí, trang bị kỹ thuật hiện đại. Trong bối cảnh chiến tranh công nghệ cao, chiến tranh mạng và các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng, hệ thống nhà trường Quân đội cần đổi mới mạnh mẽ mục tiêu, nội dung, phương pháp đào tạo và mô hình quản trị nhằm đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

Nhận thức rõ yêu cầu đó, Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách quan trọng về đổi mới giáo dục và đào tạo. Đặc biệt, Nghị quyết số 71-NQ/TW của Bộ Chính trị về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo, Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo và Nghị quyết số 290-NQ/QUTW về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội đã tạo cơ sở chính trị quan trọng để các học viện, nhà trường Quân đội đổi mới theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế.

Tuy nhiên, trước yêu cầu phát triển mới, công tác giáo dục và đào tạo trong các nhà trường Quân đội vẫn còn những hạn chế về cơ chế quản trị, chất lượng đội ngũ, chương trình đào tạo, hạ tầng số và mức độ ứng dụng trí tuệ nhân tạo. Những vấn đề này đòi hỏi phải có các giải pháp mang tính đột phá nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu xây dựng nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao trong thời đại số.

Trên cơ sở nghiên cứu các quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng, bài báo phân tích cơ sở chính trị và lý luận của việc đột phá phát triển giáo dục trong các nhà trường Quân đội; đồng thời đề xuất mô hình “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội” và hệ thống giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, đáp ứng yêu cầu bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong tình hình mới.

2. Cơ sở chính trị và lý luận về đột phá phát triển giáo dục trong nhà trường quân đội

2.1. Quan điểm của Đảng về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong kỷ nguyên phát triển mới

Trong suốt tiến trình cách mạng Việt Nam, giáo dục và đào tạo luôn được Đảng xác định là nhân tố quyết định đối với sự phát triển của đất nước, là nền tảng để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài và phát huy sức mạnh nội sinh của dân tộc. Từ tư tưởng “trồng người” của Chủ tịch Hồ Chí Minh đến các văn kiện của Đảng qua các thời kỳ đều thống nhất khẳng định giáo dục không chỉ là lĩnh vực cung cấp tri thức mà còn là quá trình hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị, đạo đức, văn hóa và năng lực sáng tạo của con người. Đây là cơ sở chính trị quan trọng định hướng cho sự phát triển của nền giáo dục Việt Nam nói chung và giáo dục trong Quân đội nói riêng.

Quan điểm đó được thể chế hóa trong nhiều văn kiện quan trọng của Đảng. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo tiếp tục khẳng định yêu cầu chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Đây là sự chuyển đổi mang tính bước ngoặt về triết lý giáo dục, phù hợp với xu hướng phát triển của giáo dục hiện đại trên thế giới.

Bước vào kỷ nguyên chuyển đổi số, quan điểm của Đảng về phát triển giáo dục tiếp tục được phát triển theo hướng coi giáo dục là động lực của đổi mới sáng tạo và phát triển quốc gia. Nghị quyết số 71-NQ/TW ngày 22/8/2025 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo đã mở ra một giai đoạn phát triển mới của nền giáo dục Việt Nam. Nếu Nghị quyết số 29-NQ/TW tập trung vào đổi mới căn bản và toàn diện thì Nghị quyết số 71-NQ/TW nhấn mạnh yêu cầu “đột phá phát triển”, tức là tạo ra sự thay đổi có tính bước ngoặt về tư duy, thể chế, nguồn lực và phương thức phát triển giáo dục. Nghị quyết xác định tám nhóm nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm, trong đó nổi bật là: đổi mới mạnh mẽ thể chế; chuyển đổi số toàn diện; phổ cập và ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giáo dục; hiện đại hóa giáo dục đại học; phát triển đội ngũ nhà giáo chất lượng cao và mở rộng hợp tác quốc tế. Những định hướng này không chỉ tạo cơ sở chính trị cho việc đổi mới hệ thống giáo dục quốc dân mà còn là căn cứ trực tiếp để đổi mới giáo dục và đào tạo trong các học viện, nhà trường Quân đội.

Ở góc độ lý luận quản trị giáo dục, có thể thấy quan điểm của Đảng hiện nay đã chuyển từ cách tiếp cận quản lý giáo dục theo đầu vào sang quản trị giáo dục theo kết quả đầu ra và năng lực thực hiện nhiệm vụ. Theo đó, chất lượng giáo dục không chỉ được đánh giá bằng số lượng người học tốt nghiệp mà phải được đo bằng mức độ đáp ứng yêu cầu của xã hội, của thị trường lao động và của nhiệm vụ phát triển đất nước. Đối với giáo dục quân sự, chuẩn đầu ra không chỉ bao gồm trình độ chuyên môn mà còn bao hàm bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, năng lực chỉ huy, năng lực số, khả năng nghiên cứu khoa học, năng lực đổi mới sáng tạo và khả năng làm chủ vũ khí, trang bị kỹ thuật hiện đại.

2.2. Quan điểm của Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng về đổi mới giáo dục và đào tạo trong Quân đội

Trên cơ sở quán triệt các chủ trương của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng luôn xác định giáo dục và đào tạo là một trong những nhân tố quyết định chất lượng tổng hợp, sức mạnh chiến đấu và khả năng phát triển lâu dài của Quân đội nhân dân Việt Nam. Khác với giáo dục dân sự, giáo dục trong Quân đội vừa thực hiện chức năng đào tạo nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao, vừa trực tiếp xây dựng bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và năng lực thực hiện nhiệm vụ của đội ngũ cán bộ, sĩ quan. Vì vậy, giáo dục quân sự mang tính đặc thù rất cao, vừa tuân thủ các quy luật chung của khoa học giáo dục, vừa chịu sự chi phối của yêu cầu xây dựng Quân đội và nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc.

Trong quá trình đổi mới, Quân ủy Trung ương đã ban hành nhiều nghị quyết quan trọng nhằm nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Nghị quyết số 86-NQ/ĐUQSTW (2007) về công tác giáo dục và đào tạo trong tình hình mới đặt nền móng cho quá trình đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo theo hướng gắn lý luận với thực tiễn, gắn đào tạo với sử dụng cán bộ. Tiếp đó, Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới tiếp tục xác định giáo dục và đào tạo là nhiệm vụ chính trị trọng tâm, là khâu then chốt trong xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội. Điểm mới của Nghị quyết là chuyển trọng tâm từ quản lý hoạt động đào tạo sang nâng cao chất lượng đào tạo

theo chuẩn đầu ra; từ chú trọng truyền đạt kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực người học; từ quản lý hành chính sang quản trị chất lượng giáo dục theo các chuẩn hiện đại.

Đặc biệt, Nghị quyết số 290-NQ/QUTW ngày 07/01/2026 của Quân ủy Trung ương về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội cùng Kế hoạch số 873/KH-BQP ngày 10/02/2026 của Bộ Quốc phòng đã cụ thể hóa tinh thần của Nghị quyết số 71-NQ/TW vào điều kiện đặc thù của Quân đội. Các văn kiện này xác định rõ những đột phá chiến lược về hoàn thiện thể chế; chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo; đổi mới chương trình đào tạo; đẩy mạnh chuyển đổi số; ứng dụng trí tuệ nhân tạo; hiện đại hóa cơ sở vật chất; tăng cường nghiên cứu khoa học và hợp tác quốc tế. Điều này thể hiện sự chuyển biến từ tư duy “đổi mới giáo dục” sang tư duy “kiến tạo hệ sinh thái giáo dục quân sự hiện đại”, trong đó công nghệ số và đổi mới sáng tạo đóng vai trò là động lực phát triển.

Một điểm có ý nghĩa lý luận sâu sắc trong các nghị quyết của Quân ủy Trung ương là phương châm: “Chất lượng đào tạo của nhà trường là khả năng sẵn sàng chiến đấu của đơn vị.” Đây không chỉ là khẩu hiệu hành động mà còn phản ánh mối quan hệ biện chứng giữa giáo dục quân sự với sức mạnh chiến đấu của Quân đội. Giá trị của giáo dục quân sự được kiểm chứng không phải trong giảng đường mà thông qua hiệu quả thực hiện nhiệm vụ của cán bộ sau khi ra trường. Vì vậy, đổi mới giáo dục quân sự phải lấy yêu cầu xây dựng Quân đội hiện đại và thực tiễn huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu làm chuẩn mực đánh giá chất lượng đào tạo.

2.3. Cơ sở lý luận về đột phá phát triển giáo dục trong nhà trường Quân đội

Dưới góc độ khoa học giáo dục, đột phá phát triển giáo dục được hiểu là quá trình tạo ra sự thay đổi căn bản về mô hình phát triển, cơ chế vận hành và phương thức tổ chức hoạt động giáo dục nhằm nâng cao chất lượng đào tạo và năng lực cạnh tranh của cơ sở giáo dục. Đây không phải là những cải tiến cục bộ mà là sự đổi mới mang tính hệ thống, tác động đồng thời đến mục tiêu, chương trình, nội dung, phương pháp, đội ngũ, quản trị, cơ sở vật chất và hệ sinh thái giáo dục.

Lý thuyết quản trị đại học hiện đại cho rằng cơ sở giáo dục không còn đơn thuần là nơi truyền thụ tri thức mà phải trở thành tổ chức tri thức và hệ sinh thái đổi mới sáng tạo. Trong mô hình này, nhà trường thực hiện đồng thời ba chức năng cốt lõi: đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao; nghiên cứu khoa học và tạo ra tri thức mới; chuyển giao tri thức, công nghệ và giá trị cho xã hội. Đối với các học viện, nhà trường Quân đội, ba chức năng này còn được mở rộng thành chức năng thứ tư là trực tiếp phục vụ nhiệm vụ quân sự, quốc phòng, góp phần xây dựng tiềm lực quốc phòng và nâng cao sức mạnh chiến đấu của Quân đội.

Bên cạnh đó, lý thuyết chuyển đổi số trong giáo dục khẳng định chuyển đổi số không chỉ là ứng dụng công nghệ thông tin mà là sự thay đổi toàn diện mô hình quản trị và phương thức dạy học. Trong nhà trường Quân đội, chuyển đổi số cần được triển khai đồng bộ trên bốn phương diện: quản trị số; học liệu số; môi trường học tập thông minh; phát triển năng lực số cho giảng viên và học viên. Trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, mô phỏng số, thực tế ảo, thực tế tăng cường và phân tích học tập sẽ trở thành các công cụ quan trọng hỗ trợ cá thể hóa quá trình đào tạo, nâng cao chất lượng huấn luyện và tối ưu hóa quản trị giáo dục.

Từ những phân tích trên có thể khẳng định rằng, cơ sở chính trị của quá trình đột phá phát triển giáo dục trong nhà trường Quân đội được hình thành từ hệ thống quan điểm, chủ trương của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng; trong khi cơ sở lý luận được xây dựng trên nền tảng của khoa học giáo dục hiện đại, quản trị đại học, chuyển đổi số và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao. Sự kết hợp giữa nền tảng chính trị vững chắc với các lý thuyết giáo dục tiên tiến là điều kiện quan trọng để xây dựng hệ thống nhà trường Quân đội hiện đại, thông minh, có khả năng đào tạo đội ngũ cán bộ quân đội đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong kỷ nguyên số.

2.4. Mô hình lý luận “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội”

Trên cơ sở tổng hợp các quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng; kế thừa các lý thuyết hiện đại về quản trị giáo dục, phát triển nguồn nhân lực, chuyển đổi số và đổi mới sáng tạo, bài báo đề xuất mô hình lý luận “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội”. Mô hình này được xây dựng nhằm khái quát những yếu tố cốt lõi quyết định sự phát triển của giáo dục quân sự trong bối cảnh chuyển đổi số và yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

Theo mô hình đề xuất, quá trình đột phá phát triển giáo dục trong nhà trường Quân đội không phải là sự đổi mới riêng lẻ ở từng lĩnh vực mà là quá trình chuyển đổi đồng bộ dựa trên năm trụ cột có mối quan hệ hữu cơ, tác động qua lại và bổ trợ lẫn nhau. Trong đó, thể chế và quản trị giữ vai trò định hướng; đội ngũ nhà giáo là nhân tố quyết định; chương trình và phương pháp đào tạo là nội dung cốt lõi; chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo là động lực phát triển; hệ sinh thái nghiên cứu khoa học và gắn kết thực tiễn là môi trường tạo ra giá trị mới và nâng cao chất lượng đào tạo.

Trụ cột 1. Đột phá về thể chế và quản trị giáo dục

Thể chế là nền tảng của mọi quá trình đổi mới. Một nền giáo dục hiện đại không thể phát triển nếu vẫn vận hành theo cơ chế quản lý hành chính truyền thống, thiếu tính linh hoạt và chưa khuyến khích đổi mới sáng tạo. Vì vậy, đột phá đầu tiên cần tập trung vào việc hoàn thiện thể chế giáo dục quân sự theo hướng hiện đại, đồng bộ và phù hợp với yêu cầu xây dựng Quân đội trong tình hình mới.

Đối với các học viện, nhà trường Quân đội, đổi mới quản trị cần chuyển từ mô hình quản lý theo quy trình sang quản trị theo kết quả đầu ra; từ quản lý bằng kinh nghiệm sang quản trị dựa trên dữ liệu; từ điều hành thủ công sang quản trị số. Điều này đòi hỏi xây dựng hệ thống dữ liệu dùng chung, số hóa toàn bộ hoạt động quản lý, tăng cường phân cấp, phân quyền gắn với cơ chế kiểm tra, giám sát và trách nhiệm giải trình.

Đây chính là nền tảng để các nhà trường nâng cao năng lực tự chủ trong chuyên môn, tăng khả năng thích ứng với sự phát triển nhanh của khoa học và công nghệ, đồng thời vẫn bảo đảm sự lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt của Đảng đối với Quân đội.

Trụ cột 2. Đột phá phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục

Trong mọi nền giáo dục, nhà giáo luôn là nhân tố quyết định chất lượng đào tạo. Đối với giáo dục quân sự, vai trò đó càng trở nên đặc biệt bởi giảng viên không chỉ truyền đạt tri thức mà còn trực tiếp giáo dục lý tưởng cách mạng, xây dựng bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và nhân cách quân nhân cho học viên.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, chuẩn năng lực của giảng viên quân đội cần được mở rộng theo hướng tích hợp giữa năng lực chính trị, năng lực chuyên môn, năng lực nghiên cứu khoa học và năng lực số. Bên cạnh việc nắm vững lý luận quân sự, khoa học xã hội và nhân văn hoặc chuyên ngành kỹ thuật quân sự, giảng viên cần thành thạo phương pháp sư phạm hiện đại, khai thác hiệu quả dữ liệu số, ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong thiết kế bài giảng, tổ chức học tập và đánh giá người học.

Đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục cũng cần được phát triển theo hướng chuyên nghiệp hóa, có tư duy quản trị hiện đại, năng lực lãnh đạo chuyển đổi số và khả năng quản trị sự thay đổi trong các cơ sở giáo dục quân sự.

Trụ cột 3. Đột phá chương trình, nội dung và phương pháp đào tạo

Xu hướng giáo dục hiện đại đều chuyển từ giáo dục định hướng nội dung sang giáo dục định hướng năng lực. Điều đó có nghĩa chương trình đào tạo không chỉ trả lời câu hỏi “dạy cái gì” mà quan trọng hơn là “người học sau khi tốt nghiệp có thể làm được gì”.

Đối với nhà trường Quân đội, chương trình đào tạo cần được thiết kế theo chuẩn đầu ra gắn với yêu cầu xây dựng Quân đội hiện đại và thực tiễn đơn vị. Nội dung đào tạo phải cập nhật kịp thời những thành tựu mới của khoa học quân sự, công nghệ quốc phòng, trí tuệ nhân tạo, an ninh mạng, tác chiến điện tử, dữ liệu lớn và các loại hình chiến tranh hiện đại.

Phương pháp giảng dạy cần chuyển mạnh từ truyền thụ kiến thức sang tổ chức hoạt động học tập, phát triển tư duy phản biện, tư duy chiến lược, năng lực giải quyết vấn đề và năng lực đổi mới sáng tạo. Đồng thời, tăng cường học tập trải nghiệm, mô phỏng tác chiến, diễn tập số, nghiên cứu tình huống và gắn đào tạo với thực tiễn đơn vị.

Trụ cột 4. Đột phá chuyển đổi số và ứng dụng trí tuệ nhân tạo

Đây là trụ cột mang tính động lực của toàn bộ quá trình đổi mới giáo dục quân sự. Chuyển đổi số không chỉ là số hóa tài liệu hay triển khai lớp học trực tuyến mà là quá trình tái cấu trúc toàn bộ hoạt động của nhà trường trên nền tảng công nghệ số. Trọng tâm là xây dựng hệ sinh thái giáo dục số gồm hạ tầng số, dữ liệu số, học liệu số, thư viện số, phòng học thông minh, trung tâm mô phỏng, hệ thống quản trị số và nền tảng học tập thông minh.

Đặc biệt, trí tuệ nhân tạo sẽ trở thành công cụ hỗ trợ quan trọng trong thiết kế chương trình đào

tạo, xây dựng giáo án, phát triển ngân hàng câu hỏi, phân tích kết quả học tập, cá thể hóa quá trình đào tạo và hỗ trợ nghiên cứu khoa học. Tuy nhiên, việc ứng dụng AI trong nhà trường Quân đội phải đi đôi với yêu cầu bảo đảm an toàn thông tin, bảo mật dữ liệu quân sự và kiểm soát chặt chẽ các nguy cơ mất an ninh mạng.

Trụ cột 5. Đột phá hệ sinh thái nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo và gắn kết thực tiễn

Một nhà trường hiện đại không chỉ truyền thụ tri thức mà còn phải tạo ra tri thức mới. Vì vậy, nghiên cứu khoa học cần trở thành một chức năng cốt lõi của các học viện, nhà trường Quân đội. Đột phá ở trụ cột này tập trung xây dựng hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, thúc đẩy nghiên cứu liên ngành, tăng cường hợp tác giữa nhà trường với đơn vị, viện nghiên cứu, doanh nghiệp quốc phòng và các cơ sở đào tạo trong và ngoài Quân đội. Đây là điều kiện quan trọng để rút ngắn khoảng cách giữa đào tạo với thực tiễn huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu và phát triển công nghiệp quốc phòng.

Việc hình thành môi trường nghiên cứu mở, kết hợp giữa tri thức quân sự truyền thống với các công nghệ mới như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, mô phỏng số và tự động hóa sẽ góp phần nâng cao năng lực đổi mới sáng tạo của đội ngũ giảng viên và học viên, đồng thời tạo ra các sản phẩm khoa học có giá trị phục vụ trực tiếp nhiệm vụ quân sự, quốc phòng.

Mô hình “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội” có thể được xem như một khung lý luận tổng hợp, góp phần giải thích mối quan hệ giữa các yếu tố quyết định chất lượng giáo dục quân sự trong bối cảnh mới. Đồng thời, đây cũng là cơ sở để các học viện, nhà trường Quân đội xây dựng chiến lược phát triển, lựa chọn các khâu đột phá và tổ chức triển khai các nghị quyết của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế.

4. Giải pháp đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong các nhà trường quân đội

4.1. Đổi mới tư duy, hoàn thiện thể chế và nâng cao năng lực quản trị giáo dục quân sự

Đột phá trước hết phải bắt đầu từ đổi mới tư duy. Thực tiễn phát triển giáo dục trên thế giới cho thấy, sự phát triển của một hệ thống giáo dục phụ thuộc trước hết vào chất lượng thể chế và năng lực quản trị. Đối với nhà trường Quân đội, đổi mới tư duy không phải là thay đổi mục tiêu chính trị hay nguyên tắc lãnh đạo của Đảng mà là chuyển từ tư duy quản lý hành chính sang tư duy quản trị hiện đại; từ quản lý quá trình sang quản trị kết quả; từ điều hành dựa trên kinh nghiệm sang quản trị dựa trên dữ liệu và minh chứng.

Theo đó, cần tiếp tục quán triệt sâu sắc Nghị quyết số 71-NQ/TW của Bộ Chính trị, Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW và Nghị quyết số 290-NQ/QUTW của Quân ủy Trung ương, coi giáo dục và đào tạo là một trong những đột phá chiến lược để xây dựng Quân đội hiện đại. Các học viện, nhà trường cần xây dựng chiến lược phát triển dài hạn theo hướng trường đại học thông minh, trường quân sự số, lấy chất lượng đào tạo làm trung tâm, lấy đổi mới sáng tạo làm động lực và lấy người học làm chủ thể của quá trình giáo dục.

Cùng với đó, cần hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm, quy chế quản lý đào tạo theo hướng đồng bộ với Luật Nhà giáo năm 2025, Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học và các quy định đặc thù của Bộ Quốc phòng. Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền gắn với trách nhiệm giải trình; tăng cường kiểm định chất lượng giáo dục, xây dựng văn hóa chất lượng trong các học viện, nhà trường; hình thành hệ thống quản trị số thống nhất từ Bộ Quốc phòng đến từng cơ sở đào tạo.

Đặc biệt, cần xây dựng hệ thống chỉ số đánh giá hiệu quả quản trị giáo dục quân sự dựa trên các nhóm tiêu chí về chất lượng đào tạo, năng lực số, nghiên cứu khoa học, chuyển đổi số, hợp tác quốc tế và mức độ hài lòng của đơn vị sử dụng cán bộ sau đào tạo. Đây sẽ là công cụ quan trọng giúp đổi mới quản trị theo hướng hiện đại, minh bạch và hiệu quả.

4.2. Xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục quân sự chất lượng cao đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số

Đội ngũ nhà giáo là nhân tố quyết định chất lượng giáo dục. Trong bối cảnh chuyển đổi số và sự phát triển nhanh chóng của trí tuệ nhân tạo, chuẩn năng lực của giảng viên quân đội cần được mở rộng từ ba thành tố truyền thống (bản lĩnh chính trị, chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm) thành mô hình “6 năng lực cốt lõi”, gồm: Năng lực chính trị, tư tưởng và đạo đức nghề nghiệp. Năng lực chuyên

môn, nghiệp vụ quân sự. Năng lực nghiên cứu khoa học và đổi mới sáng tạo. Năng lực số và ứng dụng AI. Năng lực ngoại ngữ và hội nhập quốc tế. Năng lực hướng dẫn học tập, huấn luyện và phát triển người học.

Các học viện, nhà trường cần xây dựng lộ trình phát triển đội ngũ giảng viên theo hướng chuẩn hóa, quốc tế hóa và số hóa. Mỗi giảng viên không chỉ là người truyền đạt tri thức mà còn phải là nhà nghiên cứu, nhà tư vấn học tập, người hướng dẫn đổi mới sáng tạo và người kiến tạo môi trường học tập số.

Đối với đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, cần tăng cường bồi dưỡng kiến thức về quản trị đại học, quản trị chuyển đổi số, quản trị dữ liệu, quản trị chất lượng và lãnh đạo sự thay đổi. Việc lựa chọn, bổ nhiệm cán bộ quản lý cần dựa trên năng lực thực tiễn, tư duy đổi mới và khả năng tổ chức thực hiện các chương trình chuyển đổi số trong giáo dục.

Đồng thời, cần có cơ chế thu hút các chuyên gia đầu ngành, các nhà khoa học, cán bộ thực tiễn giàu kinh nghiệm và chuyên gia công nghệ tham gia giảng dạy, nghiên cứu và hướng dẫn học viên; hình thành mạng lưới giảng viên kiêm nhiệm giữa các học viện, nhà trường và đơn vị trong toàn quân.

4.3. Đổi mới chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy và kiểm tra, đánh giá theo định hướng phát triển năng lực

Trong bối cảnh khoa học quân sự phát triển nhanh, chương trình đào tạo không thể mang tính ổn định kéo dài mà cần được cập nhật thường xuyên trên cơ sở dự báo xu hướng chiến tranh tương lai và yêu cầu thực tiễn của Quân đội.

Các học viện, nhà trường cần chuyển mạnh từ chương trình đào tạo theo nội dung sang chương trình đào tạo theo chuẩn đầu ra và khung năng lực nghề nghiệp quân sự. Nội dung đào tạo cần tăng cường tích hợp các lĩnh vực mới như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, an ninh mạng, tác chiến không gian mạng, tác chiến điện tử, hệ thống tự động, robot quân sự và công nghệ quốc phòng hiện đại.

Phương pháp giảng dạy cần phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của người học. Đẩy mạnh các phương pháp như học tập theo dự án (Project-Based Learning), học tập dựa trên vấn đề (Problem-Based Learning), nghiên cứu tình huống quân sự, mô phỏng chiến trường, diễn tập số, học tập kết hợp (Blended Learning), lớp học đảo ngược (Flipped Classroom) và học tập thích ứng trên nền tảng AI.

Cùng với đổi mới phương pháp dạy học, cần đổi mới toàn diện công tác kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá năng lực thực hiện nhiệm vụ thay vì chỉ đánh giá khả năng ghi nhớ kiến thức. Tăng cường đánh giá quá trình, đánh giá qua sản phẩm nghiên cứu, bài tập tình huống, năng lực thực hành và khả năng xử lý các tình huống tác chiến trong môi trường số.

4.4. Đẩy mạnh chuyển đổi số, xây dựng nhà trường thông minh và ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giáo dục quân sự

Đây là giải pháp có ý nghĩa đột phá, tạo động lực thúc đẩy toàn bộ quá trình đổi mới giáo dục và đào tạo trong Quân đội.

Trước hết, cần xây dựng hệ sinh thái giáo dục số trong Quân đội, bao gồm hạ tầng số, dữ liệu số, học liệu số, thư viện số, phòng học thông minh, thao trường mô phỏng số, trung tâm điều hành giáo dục thông minh và nền tảng quản trị đào tạo thống nhất trong toàn quân.

Song song với số hóa tài nguyên giáo dục, cần xây dựng cơ sở dữ liệu giáo dục quân sự dùng chung, kết nối giữa Bộ Quốc phòng với các học viện, nhà trường và đơn vị. Cơ sở dữ liệu này không chỉ phục vụ quản lý mà còn hỗ trợ phân tích học tập (Learning Analytics), dự báo chất lượng đào tạo và hoạch định chính sách phát triển nguồn nhân lực quân sự.

Đặc biệt, cần nghiên cứu và phát triển Agentic AI (Trí tuệ nhân tạo tác nhân) phục vụ giáo dục quân sự. Khác với các chatbot AI truyền thống, Agentic AI có khả năng lập kế hoạch, tự động thực hiện chuỗi nhiệm vụ và hỗ trợ ra quyết định. Trong các nhà trường Quân đội, Agentic AI có thể được ứng dụng để: Xây dựng giáo án và học liệu số. Hỗ trợ biên soạn tài liệu huấn luyện. Tạo ngân hàng câu hỏi và đề thi thích ứng. Mô phỏng tình huống chiến thuật. Hỗ trợ nghiên cứu khoa học. Phân tích kết quả học tập và dự báo nguy cơ học tập. Trợ lý số cho giảng viên và học viên.

Tuy nhiên, việc ứng dụng AI phải tuân thủ nghiêm các quy định về bảo vệ bí mật nhà nước, an ninh mạng, an toàn dữ liệu và chủ quyền số quốc gia; ưu tiên phát triển các mô hình AI dùng trong mạng nội bộ quân sự, hạn chế phụ thuộc vào các nền tảng công nghệ nước ngoài đối với dữ liệu quân sự nhạy cảm.

4.5. Xây dựng hệ sinh thái nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo và tăng cường gắn kết giữa nhà trường với đơn vị

Trong nền kinh tế tri thức, đại học hiện đại không chỉ thực hiện chức năng đào tạo mà còn phải là trung tâm nghiên cứu và đổi mới sáng tạo. Đối với các học viện, nhà trường Quân đội, nghiên cứu khoa học cần gắn trực tiếp với yêu cầu phát triển nghệ thuật quân sự, khoa học quân sự, công nghệ quốc phòng và xây dựng Quân đội hiện đại.

Cần xây dựng các trung tâm nghiên cứu liên ngành về trí tuệ nhân tạo quân sự, mô phỏng chiến trường, phân tích dữ liệu quân sự, công nghệ quốc phòng và giáo dục số. Khuyến khích hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh, phòng thí nghiệm mở và mạng lưới hợp tác nghiên cứu giữa học viện, nhà trường với viện nghiên cứu, doanh nghiệp công nghệ quốc phòng và các cơ sở giáo dục đại học trong nước, quốc tế.

Đồng thời, cần đổi mới cơ chế đánh giá kết quả nghiên cứu khoa học theo hướng coi trọng chất lượng, khả năng ứng dụng và mức độ đóng góp vào thực tiễn huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu. Các đề tài nghiên cứu cần xuất phát từ yêu cầu thực tiễn của đơn vị, góp phần giải quyết những vấn đề mới trong xây dựng Quân đội và bảo vệ Tổ quốc.

4.6. Mở rộng hợp tác quốc tế và xây dựng văn hóa chất lượng trong các nhà trường Quân đội

Hội nhập quốc tế là xu thế tất yếu của giáo dục đại học hiện đại. Trong điều kiện bảo đảm nguyên tắc độc lập, tự chủ, giữ vững bí mật quân sự và lợi ích quốc gia, các học viện, nhà trường Quân đội cần chủ động mở rộng hợp tác với các học viện quân sự, trường đại học, tổ chức nghiên cứu và các cơ sở đào tạo có uy tín trên thế giới.

Trọng tâm hợp tác là trao đổi học thuật, đào tạo giảng viên, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ giáo dục, xây dựng chương trình đào tạo theo chuẩn quốc tế và chia sẻ kinh nghiệm về chuyển đổi số trong giáo dục quân sự.

Song song với hội nhập quốc tế, cần xây dựng văn hóa chất lượng trở thành giá trị cốt lõi của mỗi học viện, nhà trường. Văn hóa chất lượng phải được hình thành từ nhận thức, trách nhiệm và hành động của mọi chủ thể trong nhà trường, lấy người học làm trung tâm, lấy chất lượng đào tạo làm danh dự và lấy hiệu quả phục vụ Quân đội làm thước đo giá trị.

5. Kết luận

Đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong các nhà trường Quân đội là yêu cầu khách quan, đồng thời là giải pháp chiến lược nhằm xây dựng nguồn nhân lực quân sự chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại trong tình hình mới. Trên cơ sở phân tích các quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng, bài báo đã làm rõ cơ sở chính trị, cơ sở lý luận của quá trình đổi mới giáo dục quân sự; đồng thời đề xuất mô hình “5 trụ cột đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội” cùng hệ thống các giải pháp trọng tâm về đổi mới thể chế và quản trị, phát triển đội ngũ nhà giáo, đổi mới chương trình và phương pháp đào tạo, đẩy mạnh chuyển đổi số và ứng dụng trí tuệ nhân tạo, phát triển hệ sinh thái nghiên cứu khoa học và mở rộng hợp tác quốc tế.

Sáu giải pháp nêu trên tạo thành một hệ thống thống nhất, phản ánh đầy đủ năm trụ cột của mô hình lý luận về đột phá giáo dục trong nhà trường Quân đội. Trong đó, đổi mới thể chế và quản trị là điều kiện tiên quyết; phát triển đội ngũ là yếu tố quyết định; đổi mới chương trình và phương pháp đào tạo là nội dung cốt lõi; chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo là động lực phát triển; còn nghiên cứu khoa học, hợp tác quốc tế và văn hóa chất lượng là nền tảng bảo đảm sự phát triển bền vững. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp này sẽ góp phần hiện thực hóa mục tiêu xây dựng hệ thống nhà trường Quân đội theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, số hóa và hội nhập quốc tế, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại trong kỷ nguyên phát triển mới.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Chính trị (2025). *Nghị quyết số 71-NQ/TW ngày 22/8/2025 về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo*.
- [2]. Bộ Chính trị (2024). *Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia*.
- [3]. Bộ Quốc phòng (2026). *Kế hoạch số 873/KH-BQP ngày 10/02/2026 về triển khai thực hiện Nghị quyết số 290-NQ/QUTW của Quân ủy Trung ương về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội*.
- [4]. Quân ủy Trung ương (2022). *Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*.
- [5]. Quân ủy Trung ương (2026). *Nghị quyết số 290-NQ/QUTW ngày 07/01/2026 về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội*.
- [6]. UNESCO (2021). *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. UNESCO Publishing, Paris.
- [7]. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2019). *The Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass 2030*. OECD Publishing, Paris.

BREAKTHROUGHS IN DEVELOPING EDUCATION AND TRAINING IN MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO MEET THE REQUIREMENTS OF NATIONAL DEFENSE IN THE CURRENT CONTEXT

Major General, Ph.D. Phung Thi Phu

Department of Military Training and Schools, General Staff of the Vietnam People's Army

Email: phungthi16121612@gmail.com.

Abstract: In the context of the Fourth Industrial Revolution, digital transformation, and artificial intelligence (AI), education is undergoing profound changes, requiring military educational institutions to innovate comprehensively in order to meet the demands of building a revolutionary, regular, elite, and modern Vietnam People's Army. This paper employs document analysis, synthesis, and systematization methods to clarify the political and theoretical foundations for promoting breakthroughs in the development of education and training in military educational institutions based on the viewpoints and policies of the Communist Party of Vietnam, the Central Military Commission, and the Ministry of National Defence. By examining the emerging requirements of military education, the study proposes a "Five-Pillar Breakthrough Model for Military Education", together with key solutions focusing on educational governance reform, faculty development, curriculum innovation, digital transformation and AI integration, as well as the promotion of scientific research and international cooperation. These solutions are expected to enhance the quality of education and training, develop a highly qualified military workforce, and effectively meet the requirements of safeguarding the Fatherland in the new era.

Keywords: Education and training, military educational institutions, digital transformation, artificial intelligence, highquality human resources, Vietnam People's Army, national defense.